

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Г. Г. Старостенко, С. В. Онишко, Т. В. Поснова

НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Навчальний посібник

Присвячується до 90-чя навчального закладу

2016

УДК 33(477)
ББК 65.9(4Ук)я7
С77

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
як навчальний посібник
(лист від 09.10.2008 р. № 1.4/18-Г-2090)*

Рецензенти:

Корецький М. Х. – завідувач відділу Ради по вивченню продуктивних сил України НАН України, доктор наук з державного управління, професор;

Лич В. М. – завідувач кафедри економічної теорії КНУБА, доктор економічних наук, професор;

Романова Л. В. – професор кафедри маркетингу МАУП, доктор економічних наук;

Ріпа С. П. – Доктор економічних наук, професор Національного університету ДПС України.

Старостенко Г. Г., Онишко С. В., Поснова Т. В.
С77 **Національна економіка:** навч. посібник. – К. : Ліра-К, 2016. – 432 с.

ISBN 978-966-2174-17-5

В навчальному посібнику розглянуто теоретичні питання, щодо специфіки національної економіки, як галузі знань, зупинена увага на змісті предмету та завданнях дисципліни. Проаналізовано основні проблеми національної ідентифікації суспільно-економічних відносин, проведена оцінка потенціалу національної господарської системи, розглянуті можливості забезпечення сталого економічного зростання та економічної безпеки національної економіки на міжнародному ринку.

Навчальний посібник розрахований на студентів вищих навчальних закладів будь-якої форми навчання, викладачів, аспірантів, науковців, державних службовців та підприємців, а також на слухачів шкіл бізнесу, економістам широкого профілю, менеджерам, усім хто цікавиться питаннями національної економіки.

УДК 33(477)
ББК 65.9(4Ук)я7

© Старостенко Г. Г., Онишко С. В.,
Поснова Т. В., 2011
© Ліра-К, 2011

ISBN 978-966-2174-17-5

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	7
Тема 1. Національна економіка: загальне та особливе	10
1.1. Національна економіка: господарська система і навчальна дисципліна	10
1.2. Передумови становлення і розвитку національної економіки	17
1.3. Принципи і фактори функціонування, структурні елементи національної економіки	21
1.4. Поняття про Систему національних рахунків (СНР), мета створення і використання	35
<i>Контрольні питання та завдання</i>	40
Тема 2. Наукові основи національних економік	41
2.1. Теоретичні погляди на природу, характеристики і розвиток національних економік	41
2.2. Типи економічних господарських систем, критерії їх класифікації	47
2.3. Моделі організації національного господарства	54
2.4. Ефективність національної економіки	63
<i>Контрольні питання та завдання</i>	70
Тема 3. Економічний потенціал національної економіки ..	71
3.1. Поняття і структура сукупного економічного потенціалу країни	71
3.2. Склад і оцінка природно-ресурсного потенціалу	78
3.3. Демографічний і трудовий потенціал	87
3.4. Характеристика виробничого та науково-технічного потенціалу національної економіки	100

Тема 4. Політика економічного зростання і розвитку національної економіки	111
4.1. Економічне зростання як категорія національної господарської системи	111
4.2. Фактори економічного росту	118
4.3. Структурна перебудова як чинник економічного зростання	125
4.4. Інвестиційно-інноваційна складова економічного зростання	136
<i>Контрольні питання та завдання</i>	149
Тема 5. Господарські комплекси національної економіки ..	150
5.1. Формування господарських комплексів національної економіки	150
5.2. Характеристика основних господарських комплексів	154
5.3. Особливості і тенденції розвитку комплексу соціально-культурних галузей	173
5.4. Роль і значення споживчого комплексу	180
<i>Контрольні питання та завдання</i>	187
Тема 6. Суспільний і природоохоронний сектори економіки	188
6.1. Основні показники, що характеризують стан та завдання розвитку суспільного сектора економіки	188
6.2. Джерела фінансування діяльності установ сектора загального державного управління	192
6.3. Природоохоронна діяльність	195
<i>Контрольні питання та завдання</i>	200
Тема 7. Функціональна інфраструктура національного ринку	201
7.1. Ринкові інститути та інституційне середовище	201
7.2. Ринок факторів виробництва: праця, капітал, земля	209
7.3. Сутність та структура фінансового ринку	218
7.4. Кредитний ринок та його значення для розвитку національної економіки	228

<i>Контрольні питання та завдання</i>	236
Тема 8. Роль держави в регулюванні розвитку національної економіки	237
8.1. Об'єктивна необхідність державного регулювання .	237
8.2. Еволюція ролі держави в економічних теоріях	249
8.3. Сутність державного регулювання та концепція «ефективної держави»	257
8.4. Принципи та ефективність державного регулювання	264
<i>Контрольні питання та завдання</i>	273
Тема 9. Методи та система органів державного регулювання національної економіки	274
9.1. Класифікація методів державного регулювання економіки	274
9.2. Економічні методи державного регулювання	278
9.3. Адміністративні і правові методи регулювання	281
9.4. Функції органів державної влади у сфері управління економікою	286
<i>Контрольні питання та завдання</i>	289
Тема 10. Програмування та прогнозування розвитку національної економіки	290
10.1. Сутність соціально-економічної стратегії	290
10.2. Основні поняття і принципи макроекономічного прогнозування	292
10.3. Сутність стратегічного планування розвитку національної економіки	297
10.4. Формування стратегічних програм національної економіки	302
<i>Контрольні питання та завдання</i>	306
Тема 11. Фінансові інструменти забезпечення функціонування національної економіки	307
11.1. Фінансова політика як важлива сфера діяльності держави	307
11.2. Бюджет у системі інструментів регулювання економіки	314

11.3. Боргова політика та її вплив на національну економіку	332
11.4. Податкова система і податне регулювання економіки	336
<i>Контрольні питання та завдання</i>	<i>348</i>
Тема 12. Грошово-кредитні інструменти забезпечення функціонування національної економіки	349
12.1. Грошова система і грошово-кредитна політика	349
12.2. Інфляція в національній економіці	354
12.3. Цінове регулювання економіки	355
12.4. Валютний контроль в національній економіці	358
<i>Контрольні питання та завдання</i>	<i>362</i>
Тема 13. Національна економіка і міжнародна економічна інтеграція	363
13.1. Тенденції і фактори міжнародної економічної інтеграції	363
13.2. Форми і механізми інтеграції	368
13.3. Інтеграція України у світовий економічний простір	376
<i>Контрольні питання та завдання</i>	<i>381</i>
Тема 14. Національна економіка та економічна безпека ..	382
14.1. Поняття економічної безпеки та її роль у системі національної безпеки	382
14.2. Критерії та показники економічної безпеки	389
14.3. Безпека зовнішньоекономічної діяльності	394
14.4. Соціальна безпека	400
14.5. Залежність економічної безпеки від глобалізаційних процесів	404
<i>Контрольні питання та завдання</i>	<i>411</i>
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	412
ДОДАТКИ	421